

Mutes dobuma un barības vada ķīmiski apdegumi un to komplikācijas: Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas dati par 2012.–2015. gadu

*Artūrs Viksne^{1,2}, Elīna Mežzīle, Ieva Rancāne,
Anda Karnīte³, Aigars Pētersons^{1,2}*

¹ Rīgas Stradiņa universitāte,

Bērnu ķirurģijas katedra, Latvija

² Bērnu klīniskās universitātes slimnīca,

Bērnu ķirurģijas klīnika, Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības
un epidemioloģijas katedra, Latvija

Ievads. Mutes dobuma un barības vada gļotādas saskare ar ķīmiski aktīvām vielām ir neatliekams stāvoklis, kas prasa tūlītēju palīdzību un nereti arī ilgstošu turpmāko ārstēšanos. Visbiežākā komplikācija ir progresējoša barības vada lūmena sašaurināšanās jeb striktūras. Pēc literatūras datiem var secināt, ka visbiežāk kodīgas vielas norij mazi bērni vecumā no diviem līdz pieciem gadiem, no tiem 50–62% gadījumu cieš zēni [Fishmann DS, 2011]. Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā (VSIA BKUS) laikā no 2003. līdz 2011. gadam ārstēti 189 bērni ar gremošanas trakta orgānu ķīmiskiem apdegumiem, 118 zēni un 71 meitene, 69% no viņiem bija vecumā līdz trim gadiem, 25,9% gadījumu etioloģiskais aģents bija koncentrēta etiķskābe [A. Pētersons, 2014].

Darba mērķis. Apkopot un analizēt aktuālo informāciju par mutes dobuma un barības vada ķīmiskiem apdegumiem bērniem VSIA BKUS laikā no 2012. līdz 2015. gadam.

Pētnieciskā darba materiāls un metodes. Retrospektīvs pētījums, izmantojot VSIA BKUS informācijas datu bāzi. Pacienti tika atlasīti pēc SSK-10 diagnožu kodiem T.28.5 un T.28.6. Pētījumā tika iekļauti pacienti ar zināmu etioloģisko aģentu. Analizēti šādi parametri: vecums, dzimums, ķīmiskās vielas veids, striktūru veidošanās biežums, diagnostisko fibroezofagogastroduodenoskopiju (FEGDS) un barības vada striktūru dilatācijas skaits. Informācijas apkopošanai un apstrādei tika izmantotas programma *MS Excel* 2010 un *SPSS*.

Rezultāti. Tika atlasīti 57 pacienti, turpmākai analīzei iekļauti 48 pacienti ar zināmu etioloģisko aģentu. No šiem bērniem 32 jeb 66,7% bija zēni, bet 16 (33,3%) – meitenes, vidējais vecums – 2,27 gadi. Visbiežāk ķīmiski apdegumi bija bērniem ar mediāno vecumu divi gadi. Ķīmiskos apdegumus ar skābi guva 14 pacienti jeb 29,16%, no tiem deviņi jeb 18,75% – ar koncentrētu etiķskābi. Komplikācijas (striktūras) attīstījās 12 jeb 25% pacientu. Meitenēm komplikācijas attīstījās 31,2% gadījumu, bet zēniem 21,9% gadījumu ($p = 0,500$). Tika konstatēts, ka 35,7% komplikāciju gadījumā etioloģiskais aģents bija skābe, 62,5% – sārms, 9,1% – oksidētājs (piemēram, kālija permanganāts), bet 6,7% gadījumu organisks savienojums (piemēram, acetons) ($p = 0,012$). Bērniem vecumā līdz diviem gadiem komplikācijas attīstījās 20% gadījumu, bet vecākiem par diviem gadiem 28,6% gadījumu ($p = 0,737$). Pirmajā stacionēšanas reizē diagnostiska FEGDS tika veikta 27 pacientiem. Barības vada striktūru dilatācijas endoskopijas kontrolē veiktas 12 pacientiem, kopā – 209 procedūras.

Secinājumi.

1. Bērni līdz trīs gadu vecumam biežāk gūst mutes dobuma un barības vada ķīmiskus apdegumus, šāds secinājums arī atbilst literatūrā pieejamiem datiem.
2. Mutes dobuma un barības vada apdegumi ar sārnu statistiski ticami biežāk izraisa striktūru attīstību.
3. Salīdzinot ar iepriekš veikto pētījumu VSIA BKUS (2003.–2011. gads), laikā no 2012. līdz 2015. gadam novērota pacientu ar koncentrētas etiķskābes izraisītiem mutes dobuma un barības vada ķīmiskiem apdegumiem skaita samazināšanās.